

Joensuun Aikuislukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021–2024

Tämä on Joensuun Aikuislukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Se on laadittu vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (1329/2014) sekä yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisesti.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu aikuisten lukiokoulutuksen uutta 1.8.2021 käyttöön otettavaa opetussuunnitelmaa ajatellen ja se on liitetty osaksi sitä. Tasa-arvosuunnitelmassa kerrotaan oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, kartoitetaan tasa-arvoon liittyviä haasteita ja suunnitellaan, kuinka tasa-arvoa voidaan edistää.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoite

Tasa-arvotyön tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja puuttua sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisen ja kehon sukupuolitettujen piirteiden perusteella tapahtuvaan syrjintään. Yhdenvertaisuustyön tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua muilla perusteilla tapahtuvaan syrjintään. Näitä ovat esimerkiksi ikä, alkuperä, kieli, uskonto, vakaumus, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muut henkilöön liittyvät syyt.

Tasa-arvolaki

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa ja sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Velvollisuus tasa-arvon toteuttamiseen oppilaitoksissa perustuu 1.1.1987 voimaan astuneeseen tasa-arvosta annettuun tasa-arvolakiin (609/1986) sekä sen muutoksiin (232/2005), joiden yhteydessä lisätiin säännös oppilaitosten tasa-arvosuunnittelusta lukioiden osalta. Vuoden 2014 lopussa vahvistettujen perusopetuksen valtakunnaisten perusteiden mukaan ”Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista ja alueellista sukupuolten tasa-arvoa.” Näin tasa-arvolakiin lisättiin (1329/2014) 5a§ ja 6c§, jotka tulivat koskemaan kaikkia koulumuotoja.

Tasa-arvolain 5a§ mukaan oppilaitosten on laadittava vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden edustajien kanssa oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma.

Tasa-arvolain 6c§ tarkoituksena on estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Tasa-arvolaki edellyttää, että tasa-arvosuunnitelmaa sisältää kartoituksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä arvioin aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan

sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Kartoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen oppilas- ja opiskelijavalinnoissa, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin, opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Yhdenvertaisuuslaki

Uuden yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletään sekä välitön että välillinen syrjintä. Lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää ovat häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslaissa kiellettyjä syrjintäperusteita ovat ikä, alkuperä, kieli, kansalaisuus, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään tai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslaissa häirinnällä tarkoitetaan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaavaa käyttäytymistä, jos se liittyy iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muuhun henkilöön tarkoitettuun syyhyn. Tämän lisäksi käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella, seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä on kielletty Joensuun Aikuislukiossa.

1 a) Välitön syrjintä

- naisten ja miesten asettaminen eri asemaan sukupuolen perusteella
- eri asemaan asettaminen raskaudesta tai synnyttämisestä johtuvasta syystä

1 b) Välillinen syrjintä

- eri asemaan asettaminen sukupuolen perusteella, jos henkilöt joutuvat epäedulliseen asemaan sen perusteella
- eri asemaan asettaminen vanhemmuuden tai perheeseen liittyvän huoltovelvollisuuden perusteella

1 c) Seksuaalinen häirintä

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Kaikkien Joensuun Aikuislukiossa opiskelevien tai työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää - ei henkistä eikä fyysistä – suvaita. Myöskään ei-toivottu-kielenkäyttö kuten haistattelu, nimittely, kiroilu, epäasialliset puheet, ulkonäön arvosteleminen tai muu uhkaava käyttäytyminen ei ole sallittua. Jos on joutunut sukupuolisen häirinnän kohteeksi, tulee tämä ilmaista häiritsijälle ja mikäli tämä ei auta, tulee asiasta ilmoittaa opettajakunnalle tai esimiehelle. Vastuu häirinnän poistamiseksi siirtyy Joensuun Aikuislukiolle siinä vaiheessa, kun sen henkilöstön edustajalle on ilmoitettu asiasta. Tiedon saatuaan oppilaitos ryhtyy poistamaan ongelmaa käytettävissään olevin keinoin.

1 d) Sukupuoleen perustuva häirintä

Sukupuoleen perustuva häirintä on henkilön sukupuoleen liittyvä ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista. Sillä loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Tasa-arvon tilanne Joensuun Aikuislukiossa

1. Hallinto ja johtaminen

Tilastopäivänä 20.9.2020 Joensuun Aikuislukiossa opiskeli 184 varsinaista opiskelijaa, joista naisia 112 ja miehiä 72. Aikuisten perusopetuksessa opiskeli 52 opiskelijaa, joista 29 naisia ja 23 miehiä. Perusopetuksen lisäopetuksessa eli kymppiluokalla opiskeli 13 opiskelijaa, joista tyttöjä 8 ja poikia 5. Lisäksi Joensuun Aikuislukiossa opiskeli noin 250 Riverian opiskelijaa kaksoistutkinnossa ja noin 200 aineopiskelijaa.

Aikuislukion henkilökuntaan kuuluu 25 opettajaa, joista 19 on päätoimisia. Joensuun Aikuislukiossa on oma rehtori, apulaisrehtori, koulusihteeri ja opinto-ohjaaja. Henkilökuntaan kuuluvat myös siistijät, ravitsemustyöntekijät, opiskeluterveydenhoitaja sekä kaupungin lukioiden yhteinen psykologi, erityisopettaja ja kuraattori.

Aikuislukion henkilökunta valitaan asetettujen pätevyysvaatimusten, soveltuvuuden ja haastattelujen perustella. Haku- ja valintaprosessissa sukupuolella ei ole merkitystä.

Opettajien palkkausperusteet on määritelty virkaehtosopimuksessa, jota palkkauksessa on noudatettava. Opetustehtävät ja oppituntien ulkopuoliset tehtävät pyritään jakamaan oikeudenmukaisesti ottaen kuitenkin huomioon yksilölliset toiveet sekä työolosuhteiden, opiskelijamäärien ja tuntiresurssien määrittämät reunaehdot. Joensuun Aikuislukion jokaisella linjalla (iltaopetus, kaksoistutkinto, aikuisten perusopetus ja kymppiluokka) on omat vastuupettajansa. Iltaopetuksessa ja kaksoistutkinnossa on lisäksi myös oma ryhmänohjaaja.

Jokaisen yksikön opiskelijakunnalla on keskeinen rooli eri yksiköiden juhlien ja tapahtumien järjestämisessä.

2. Opetussisällöt ja -käytännöt

Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden omia yhteiskunnallisia havaintoja esimerkiksi tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Teemat löytyvät useiden oppiaineiden kurssisisällöistä.

Opetuskäytännöt kannustavat normitietoiseen ajatteluun ja toimintaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ajankohtaisiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmiin tutustutaan opetuksen tarjoamassa viitekehyksessä. Opettajat ja muu henkilökunta arvostavat tasapuolisesti kaikkia oppiaineita.

Arviointikäytännöt ovat monipuolisia ja sitä eriytetään esimerkiksi oppimisvaikeuksien tai kielellisten moninaisuuden huomioimiseksi. Opiskelijoita arvioidaan samoin kriteerein sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Myös ylioppilaskirjoituksia silmällä pitäen opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla jo opintojen aikana erityisjärjestelyjä esimerkiksi pidennettyä koeaikaa.

Oppimateriaaleissa esiin tulevista esimerkiksi vähemmistöistä ja heidän asemastaan keskustellaan aktiivisesti. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus muodostaa oma mielipiteensä monipuolisen opetusmateriaalin ja keskustelun pohjalta. Opettajat sisällyttävät kaikkiin oppiaineisiin kriittisen medialukutaidon opetusta.

Henkilökunta huomioi ohjauskäytännöissä, että kaikkia oppiaineita voi valita sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta. Kurssitarjotinta laadittaessa huomioidaan moninaisten valintojen mahdollisuus kurssien järjestämisessä. Myös Aikuislukion monipuoliset opiskeluympäristöt esim. verkko-opinnot mahdollistavat tämän.

Kaikille opiskelijoille taataan tasapuoliset opiskelumahdollisuudet ja edellytykset sosiaalisen kanssakäymiseen kulttuuritaustasta riippumatta.

3. Tilat ja ympäristö

Tavoitteena on taata kaikille mahdollisuus turvallisiin ja terveellisiin työ- ja opiskeluoloihin ja asianmukaisiin työvälineisiin. Kiinnitetään huomiota opiskeluturvallisuuteen ja väkivallan uhkaan ja opastetaan niin opiskelijoita kuin henkilökuntaa vaaratilanteita varten esimerkiksi kiinteistön turvakävelyn avulla.

Opiskelijat käyttävät yhteisiä tiloja ja piha-alueita tasapuolisesti sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus keskustella sukupuoleen, seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvistä kysymyksistä terveydenhoitajan, lääkärin ja/tai psykologin kanssa.

Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus saada tukea kohdatessaan syrjintää.

4. Asenteet ja vuorovaikutus

Joensuun Aikuislukion tavoitteena on, että kukaan ei joudu epäasiallisen kohtelun, häirinnän tai syrjinnän kohteeksi. Tiedostetaan kiusaamisen, epäasiallisen kohtelun ja kielenkäytön, häirinnän ja syrjinnän käsitteet sekä ohjeet häirintätilanteissa toimimisesta. Häirintä-, kiusaamis- ja syrjintätilanteisiin puututaan välittömästi. Koulussa on selkeä toimintaohje seksuaaliseen häirintään ja muihin sukupuoleen perustuvaan väkivallan tekoihin puuttumiseksi sekä niiden ennaltaehkäisemiseksi.

Henkilökunta kunnioittaa opiskelijoidensa omaa määrittelyä sukupuolestaan. Eri sukupuolia olevat ja ominaisuuksiltaan erilaiset opiskelijat tekevät luontevasti yhteistyötä oppitunneilla. Henkilökunta tukee yhteistyötä esimerkiksi ryhmäytymisellä ja luomalla aktiivisesti turvallista ilmapiiriä. Pyrkimyksenä on, että

yhteiset juhlat ja tilaisuudet ovat saavutettavia kaikille sekä huomioivat kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen moninaisuuden.

Aikuislukiossa tuetaan sellaisen ilmapiirin syntymistä, jossa jokainen opiskelija nähdään ensisijaisesti yksilönä eikä esimerkiksi sukupuolensa, ihonvärinsä, kulttuurinsa, uskontonsa, katsomuksensa tai muun ominaisuutensa edustajana. Oppilaitos huomioi myös perheiden moninaisuuden kaikessa toiminnassaan.

Joensuun aikuislukion toimintakulttuuriin kuuluu syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ja aikuisten tukeminen sekä elinikäiseen oppimiseen kannustaminen. Oppilaitos tarjoaa joustavia opiskelumahdollisuuksia ja opintopolkua lähtökohdiltaan erilaisille oppijoille.

Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja arvio toteutuneista toimenpiteistä

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteita pidetään esillä esimerkiksi opettajainkokouksissa ja opiskelijoiden ryhmänohjaustilaisuuksissa. Suunnitelma on kaikkien nähtävillä osana Joensuun Aikuislukion uutta opetussuunnitelmaa koulun verkkosivuilla. Se tarkistetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

Hakijoihin sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita. Sukupuolella, etnisellä taustalla tai vakaumuksella ei ole vaikutusta opiskelijavalintaan.

Joensuussa 4.12.2020

Laleh Jokinen

Suvi Ikäheimonen

Mari Pesonen

Niina Veijalainen

Joensuun Aikuislukio